

În antecamera postdezvoltării :
Concepții, lupte sociale și patrimoniu la ora actuală
12-13 aprilie 2021

Conferință organizată de:

Institutul de Sociologie al Academiei Române și Muzeul Național al Țăranului Român.

Locul de desfășurare : Muzeul Național al Țăranului Român, București

Limbile de desfășurare a lucrărilor : engleză, franceză, română.

Formatul conferinței : hibrid (prezentări față în față și video-conferință)

Contact : antoine.hemeryck@gmail.com, cristipant@yahoo.com

Comitet de organizare :

Antoine Heemeryck (Muzeul Național al Țăranului Român), Maria Mateoni (Muzeul Național al Țăranului Român), Cristi Pantelimon (Institutul de Sociologie al Academiei Române), Adela Șerban (Institutul de Sociologie al Academiei Române).

Încă de la începuturile capitalismului, industrializarea nu a făcut altceva decât să-și extindă dominația asupra lumii materiale și spirituale. Între altele, creșterea economică, PIB-ul pe cap de locuitor, productivitatea sunt încă adesea considerate ca indicatori ai unei societăți avansate. La mijlocul secolului al XX-lea, termenul de *dezvoltare* a coagulat această concepție despre lume și istorie. Ca urmare, acest tip de societate, cu structura sa socială, organizarea sa, figurile sale sociale, ierarhia sa, imaginarul său despre progresul tehnologic au servit ca model atât societăților comuniste cât și celor capitaliste.

Astăzi, știm că acest mod de exploatare a naturii a adus imense prejudicii planetei și a determinat apariția unei ere geologice în care activitatea umană nu mai permite mediului înconjurător să se mențină ca ecosistem: antropocenul. La drept vorbind, pe termen foarte scurt, în joc este chiar supraviețuirea speciei umane. Pandemia de Sars-Cov 2 atestă și ea acest lucru: gravitatea situației este evidentă azi și, la orizont, se profilează spectrul „unei planete în stare febrilă, locuită de oameni febrili”, ca să reluăm expresia lui Andreas Malm. De aceea este important să înțelegem reșezările care sunt în curs, mai ales relativ la multiplicarea catastrofelor naturale, a mișcărilor contestatate și a celor de conservare a ordinii actuale, ca și alternativele teoretice și practice.

Obiectivul conferinței pe care o propunem este acela de a problematiza această situație nouă în jurul a trei axe.

Prima se referă la **gândirea alternativă**. Autodistrugerea programată a sistemului capitalist și a speciei umane a fost de multă vreme sesizată de mai mulți autori care au rămas în umbră mai multe decenii. Putem să-i evocăm mai ales pe André Gorz și pe Nicholas Georgescu-Roegen. Este vremea să revenim de o manieră critică asupra moștenirii lăsate de acești autori și să redescoperim alte concepții despre societate și lume.

A doua axă privește luptele sociale și politice în raport cu mediul înconjurător. La scară planetară, emergența unor **mișcări globale**, ca *Extinction rébellion*, și multiplicarea *Zonelor de autonomie temporară*, trebuie să fie înțelese în sensul transformărilor contemporane ale societății civile. În România, mișcarea „Salvați Roșia Montană” este un astfel de exemplu extrem de interesant. Dimpotrivă, forțe conservatoare se opun acestor schimbări: întreprinderi multinaționale, state sau mari fundații filantropice. Este bine să se analizeze noua situație care se profilează, căci radicalismul capitalismului actual atrage radicalismul contestării sale.

La un al treilea nivel, **protecția** mediului devine extrem de importantă. Ea naște un ansamblu de întrebări pe plan politic, social și juridic, cum ar fi: ce fel de exploatare a naturii este de dorit? Cine ar trebui să fie reprezentantul legal și legitim (ONG, populație locală, stat) și cine ar trebui să aibă dreptul de a exploata mediul? De aceea, **patrimoniul** este o a treia arenă în care contradicțiile evocate se concentrează deja de mai multe decenii. Patrimoniul natural/cultural poate să devină un instrument de a regândi relația dintre om, economia sa, culturile și mediul înconjurător. În acest sens ar fi oportun să ne întrebăm cum anume au abordat această problemă societățile tradiționale. Învățăturile tradiționale pot efectiv să fie mobilizate și valorizate într-o lume marcată de hegemonia raporturilor de piață, așa cum o demonstrează proiectele de cooperative agricole, pensiunile agroturistice și țăranii brutari autonomi care azi se înmulțesc în Franța.

Tematica acestei sesiuni de comunicări nu este limitată la o zonă geografică anume. Comparațiile istorice sunt și ele binevenite, în măsura în care ele permit o mai bună sesizare a conjuncturii actuale. De asemenea, axele de cercetare propuse nu sunt limitative și vor putea fi îmbogățite cu altele, complementare.

Termenul limită pentru trimiterea propunerilor rezumate (max. 1 pagina) este 10 februarie 2021.

Dans l'antichambre du post-développement :
Conceptions, luttes sociales et patrimoine à l'heure actuelle.

Journées d'étude coorganisées par *l'Institut de sociologie de l'Académie roumaine des Sciences et le Musée National du Paysan Roumain.*

Lieu : Musée National du Paysan Roumain.

Date : le 12 – 13 avril 2021.

Format de la conférence : hybride, présentiel et *online*.

Langue de travail : anglais, français, roumain.

Comité d'organisation :

Antoine Heemeryck (Muzeul Național al Țăranului Român), Maria Mateoni (Muzeul Național al Țăranului Român), Cristi Pantelimon (Institutul de Sociologie al Academiei Române), Adela Șerban (Institutul de Sociologie al Academiei Române).

Contact : antoine.hemeryck@gmail.com, cristipant@yahoo.com

Depuis les prémisses du capitalisme, l'industrialisation n'a fait qu'étendre son emprise sur le monde et les esprits. En outre, la croissance, le PIB/hab., la productivité ont été et sont encore souvent considérés comme des indicateurs d'avancement d'une bonne société. Au milieu du XXe siècle, le terme développement est venu coaguler cette conception du monde et de l'histoire. Par la suite, ce type de société avec sa structure sociale, son organisation, ses figures, ses hiérarchies, son imaginaire du progrès technologique ont servi de modèle tant aux sociétés communistes qu'aux sociétés capitalistes.

Aujourd'hui, nous savons que ce mode d'exploitation a engendré des dégâts immenses sur la planète et fait naître une ère géologique où l'activité humaine ne permet plus à l'environnement de se maintenir comme écosystème – l'anthropocène. À vrai dire, à très court terme, c'est la survie de l'espèce humaine qui est en jeu. La pandémie de Sars-Cov 2 est là pour en attester : la gravité de la situation est aujourd'hui avérée et se profile le spectre « d'une planète enfiévrée habitée par des gens fiévreux » pour reprendre l'expression d'Andreas Malm. C'est pourquoi il importe de

comprendre les réagencements qui sont en cours, notamment avec la multiplication des catastrophes naturelles, des mouvements de contestation et de conservation de l'ordre actuelle, ainsi que les alternatives théoriques et pratiques.

L'objectif de cette conférence est de problématiser cette situation nouvelle autour de 3 axes.

Le premier est celui de **la pensée alternative**. L'autodestruction programmée du système capitaliste et de l'espèce humaine a été saisie depuis longtemps par plusieurs auteurs qui sont restés dans l'ombre pendant plusieurs décennies. On peut évoquer notamment André Gorz et Nicholas Georgescu-Roegen. Il est temps de revenir de manière critique sur l'héritage légué par ces auteurs et de redécouvrir des conceptions autres de la société et du monde.

Le deuxième axe concerne l'extension des **luttons sociales et politiques autour de l'enjeu environnement**. À l'échelle mondiale, l'émergence de mouvements globaux comme Extinction rébellion et la multiplication des Zones d'autonomie temporaires doivent être comprises dans le champ des transformations contemporaines de la société civile. En Roumanie, le Mouvement Sauvez Roşia Montana en donne un exemple particulièrement intéressant. À l'inverse, des forces conservatrices s'opposent à ce basculement : des entreprises multinationales, aux États en passant par les grosses fondations philanthropiques. Il convient d'analyser la nouvelle situation qui se dessine, car la radicalité du capitalisme actuel appelle la radicalité de sa contestation.

À un troisième niveau, la protection de l'environnement devient d'une importance capitale. Elle engendre un ensemble de questions sur le plan politique, social et juridique, à savoir : quel type d'usages faire de la nature ? Qui peut en être le représentant légal et légitime (ONG, population locale, État), et en obtenir le droit d'usage ? C'est pourquoi le **patrimoine** est une troisième arène où les contradictions évoquées se concentrent depuis plusieurs décennies. Non seulement le patrimoine naturel/culturel peut former des rapports à l'environnement et à l'histoire hétérodoxe, mais il peut en même temps devenir un instrument permettant de repenser l'articulation entre l'humain, son économie, les cultures et l'environnement. Dans ce sens, il serait opportun de questionner comment les sociétés traditionnelles ont abordé ce type de situation de crise. Les savoirs traditionnels peuvent effectivement être mobilisés et valorisés dans un monde marqué par une hégémonie des rapports marchands comme le montrent les projets de coopératives agricoles, les pensions agrotouristiques ou encore les paysans-boulangers autonomes qui se multiplient en France.

La thématique de ces journées d'étude n'est pas limitée à une zone géographique en particulier. Les comparaisons historiques sont également les bienvenues dans la mesure où elles permettent une meilleure appréhension de la conjoncture actuelle. Aussi les axes de recherche proposés ne sont pas limitatifs et ils pourront être enrichis par d'autres complémentaires.

Les propositions de résumé d'une page sont attendues pour le 10 février 2021.